

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2019. január 15.*

„Előzetes döntéshozatal – Szociálpolitika – 2000/78/EK irányelv – A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód – 2. cikk – Kiskorú fiúk sérelmére elkövetett fajtalanúság köztisztviselő általi kísérlete – 1975-ben elfogadott fegyelmi szankció – A nyugdíj összegének csökkentésével együtt történő előrehozott nyugdíjazás – Szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés – A 2000/78/EK irányelv fegyelmi szankcióra való alkalmazásának hatásai – A kifizetett öregségi nyugdíj számításának módjai”

A C-258/17. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Verwaltungsgerichtshof (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Ausztria) a Bírósághoz 2017. május 15-én érkezett, 2017. április 27-i határozatával terjesztett elő az

E. B.

és

a **Versicherungsanstalt öffentlich Bediensteter BVA**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: K. Lenaerts elnök, R. Silva de Lapuerta elnökhelyettes, A. Prechal, M. Vilaras, E. Regan, T. von Danwitz, K. Jürimäe és C. Lycourgos tanácselnökök, Juhász E., M. Ilešič, J. Malenovský, M. Safjan (előadó) és D. Šváby bírák,

főtanácsnok: M. Bobek,

hivatalvezető: M. Aleksejev egységvezető,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2018. május 29-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- E. B. képviselőjében H. Graupner Rechtsanwalt,
- az osztrák kormány képviselőjében G. Hesse és J. Schmoll, meghatalmazotti minőségben,
- az olasz kormány képviselőjében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője: P. Gentili avvocato dello Stato,

* Az eljárás nyelve: német.

– az Európai Bizottság képviselőjében D. Martin és B.-R. Killmann, meghatalmazotti minőségben, a főtanácsnok indítványának a 2018. szeptember 5-i tárgyaláson történt meghallgatását követően, meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv (HL 2000. L 303., 16. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 4. kötet, 79. o.) 2. cikkének értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet az E. B. és a Versicherungsanstalt öffentlich Bediensteter BVA (köztisztviselők biztosítóintézete, Ausztria) között az E. B.-vel szemben kiskorú fiúk sérelmére elkövetett fajtalanág kísérlete miatt 1975-ben hozott fegyelmi határozat jogszerűsége és hatásai tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 2000/78 irányelv (1) és (11)–(13) preambulumbekkezdése értelmében:

„(1) Az [EUSZ 6. cikkkel] összhangban az Európai Unió a szabadság, a demokrácia, az emberi jogok és az alapvető szabadságok tiszteletben tartása és a jogállamiság elvein alapul, amely alapelvek közösek a tagállamokban, és [az uniós] jog általános elveiként tartja tiszteletben az alapvető jogokat, ahogyan azokat [a Rómában 1950. november 4-én aláírt e]urópai egyezmény az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről biztosítja, továbbá ahogyan azok a tagállamok közös alkotmányos hagyományaiból erednek.

[...]

- (11) A valláson, meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés megghiúsíthatja [az EUM-]Szerződés célkitűzéseinek a megvalósítását, különösen a foglalkoztatás magas szintjének és a magas szintű szociális védelemnek az elérését, az életszínvonal növelését, az életminőség javítását, a gazdasági és szociális kohéziót és szolidaritást, valamint a személyek szabad mozgását.
- (12) E célból minden közvetlen vagy közvetett, valláson, meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetést az ezen irányelv hatálya alá tartozó területeken [az Unió] belül meg kell tiltani. [...]
- (13) Ez az irányelv nem alkalmazható a szociális biztonsági és a szociális védelmi rendszerekre, amelyek juttatásait az [EUMSZ 157. cikkben] szereplő meghatározással ellentétben nem jövedelemként kezelik [helyesen: amelyek juttatásai nem feleltethetők meg a díjazás EUMSZ 157. cikk szerinti fogalmának], sem pedig bármely, a munkához jutást vagy a munkaviszony fenntartását célzó állami támogatásra.”

4 Ezen irányelvnek „Az irányelv célja” című 1. cikke kimondja:

„Ennek az irányelvnek a célja a valláson, meggyőződésen, fogyatékoságon, életkoron vagy szexuális irányultságon alapuló, foglalkoztatás és munkavégzés során alkalmazott hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem általános kereteinek a meghatározása az egyenlő bánásmód elvének a tagállamokban történő megvalósítására tekintettel.”

5 Az említett irányelvnek „A hátrányos megkülönböztetés fogalma” című 2. cikke az (1) és (2) bekezdésében a következőképpen rendelkezik:

„(1) Ezen irányelv alkalmazásában az »egyenlő bánásmód elve« azt jelenti, hogy az 1. cikkben említett okok alapján nem szabad semmiféle közvetlen vagy közvetett hátrányos megkülönböztetést tenni.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában:

a) közvetlen hátrányos megkülönböztetés akkor áll fenn, ha egy személy egy másikhoz képest kedvezőtlenebb elbánásban részesül, részesült vagy fog részesülni egy hasonló helyzetben az 1. cikkben hivatkozott okok bármelyike alapján;

[...]”

6 Ugyanezen irányelv „Az irányelv hatálya” címet viselő 3. cikkének (1) és (3) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) Az [Unióra] átruházott hatáskörök korlátain belül ezt az irányelvet minden személyre alkalmazni kell, mind a köz-, mind a magánszféra vonatkozásában, beleértve a köztisztviselőket [helyesen: állami szerveket] is a következőkre tekintettel:

[...]

c) alkalmazási és munkakörülmények [helyesen: alkalmazási és munkafeltételek], beleértve az elbocsátást és a díjazást;

[...]

(3) Ezt az irányelvet nem kell alkalmazni semmilyen állami rendszerek vagy azzal egyenrangú [helyesen: azzal egy tekintet alá eső] egyéb rendszerek kifizetéseire, beleértve az állami szociális biztonsági és a szociális védelmi rendszereket is.”

7 A 2000/78 irányelv 18. cikkének első bekezdése értelmében a tagállamoknak főszabály szerint legkésőbb 2003. december 2-ig kellett meghozniuk azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek megfeleljenek, vagy megbízhatták a szociális partnereket ezen irányelv végrehajtásával, a kollektív szerződéseket illető rendelkezések vonatkozásában, biztosítva, hogy e szerződéseket ugyanezen időpontig végrehajtják.

8 A 2000/78 irányelv a 20. cikke alapján 2000. december 2-án lépett hatályba.

Az osztrák jog

A büntetőjog

- 9 1974. február 25-én a Strafgesetz 1945 (1945. évi büntető törvénykönyv, a továbbiakban: StG) BGBl. 273/1971. számában közzétett szövetségi törvényből eredő változatának 128. és 129. §-a a következőt írta elő:

„Megrontás

128. § Aki egy 14 év alatti fiút vagy lányt, [...] vágyai kielégítése céljából a 127. §-ban foglaltakon túlmenően szexuálisan kihasznál, megrontást követ el, és egytől öt évig, különösen súlyos esetben tíz évig, a 126. § szerinti következmények esetén húsz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Fajtalanság

I. Azonos nemű kiskorúak sérelmére elkövetett fajtalanság

129. § A fajtalanság következő módjai is büntetendők:

I. Tizennyolcadik életévét betöltött férfi tizennyolcadik életévét be nem töltött azonos nemű személy sérelmére elkövetett fajtalansága.”

- 10 Az StG 129. §-át felváltotta az 1975. január 1-jén hatályba lépő Strafgesetzbuch (büntető törvénykönyv, a továbbiakban: StGB) 209. §-a. Az említett 209. § az alábbiak szerint rendelkezett:

„Bármely tizenkilencedik életévét betöltött férfi, aki tizennegyedik életévét betöltött és a tizennyolcadik életévét be nem töltött azonos nemű személlyel szexuális cselekményt végez, hat hónaptól öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

- 11 2002. június 21-i ítéletében a Verfassungsgerichtshof (alkotmánybíróság, Ausztria) megállapította az StGB 209. §-ának alkotmányellenességét, és megsemmisítette e rendelkezést.
- 12 A BGBl. I. 134/2002. számában közzétett szövetségi törvény 2002. augusztus 13-tól módosította az StGB-t, és hatályon kívül helyezte annak 209. §-át azelőtt, hogy a Verfassungsgerichtshof (alkotmánybíróság) által elrendelt megsemmisítés hatályba lépett volna.
- 13 Az Emberi Jogok Európai Bírósága többször is elmarasztalta az Osztrák Köztársaságot az StGB 209. §-ának a hatályon kívül helyezését megelőző alkalmazása miatt (lásd különösen: EJEB, 2003. január 9., L. és V. kontra Ausztria, CE:ECHR:2003:0109JUD003939298; EJEB, 2003. január 9., S. L. kontra Ausztria, CE:ECHR:2003:0109JUD004533099; EJEB, 2004. október 21., Woditschka és Wilfling kontra Ausztria, CE:ECHR:2004:1021JUD006975601).

A közszolgálati jog

- 14 Az ausztriai köztisztviselők nyugdíjjogosultságait illetően a Beamten–Dienstrechtsgesetz 1979 (a köztisztviselők jogállásáról szóló 1979. évi törvény) BGBl. I. 119/2002. számában közzétett szövetségi törvény szerinti, 2016. december 30-ig hatályos változata 13. §-ának (1) bekezdése alapján a köztisztviselő a születési évét követő 65. év végén vonulhatott nyugdíjba.

- 15 A rendvédelmi szervekre alkalmazandó Dienstpragmatik (szolgálati szabályzat; a továbbiakban: DP) RGBl. 15/1914. számában közzétett változata 24. cikkének (1) bekezdése a következőket mondta ki:

„A köztisztviselő szolgálat alatt és azon kívül is köteles megőrizni hivatásának jóhírnevét, mindig a magatartási szabályok követelményeinek megfelelően viselkedni, valamint elkerülni mindent, ami alkalmas lehet arra, hogy veszélyeztesse az általa betöltött pozícióhoz szükséges megbecsülést és bizalmat.”

- 16 A DP 87. cikke szerint:

„Azon köztisztviselőkkel szemben, akik szakmai vagy hivatali kötelezettségeiket megszegik, büntetőjogi felelősségük sérelme nélkül, közigazgatási vagy fegyelmi szankciókat kell alkalmazni, annak függvényében, hogy a kötelezettségszegés csupán a közigazgatási szabályok megsértését jelenti-e, vagy az állami érdekek sérelmére tekintettel a jogsértés jellege vagy súlyossága, a visszaesés ténye vagy más súlyosító körülmények miatt a jogsértés a hivatalos kötelezettségek súlyos megsértését jelenti-e.”

- 17 A DP 93. cikkének (1) bekezdése kimondta:

„Fegyelmi szankciók:

- a) megrovás,
- b) illetményekkel kapcsolatos előmenetelből való kizárás,
- c) a havi illetmény csökkentése, kivéve a családi támogatást,
- d) előrehozott nyugdíjazás a nyugdíjak összegének csökkentésével,
- e) hivatalvesztés.”

- 18 A DP 97. cikkének szövegezése az alábbi volt:

„(1) A fegyelmi szankcióként elrendelt nyugdíjazás vonatkozhat meghatározott időszakra vagy történhet állandó jelleggel. A nyugdíj (végkielégítés) címén rendszerint kapott összeg csökkentése nem haladhatja meg a 25%-ot.

(2) A határozatban megjelölt időszak leteltekor a köztisztviselőt úgy kell tekinteni, mintha a 76. cikk alapján ideiglenesen nyugdíjazták volna abban az időpontban, amikor a fegyelmi határozat jogerőssé vált.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 19 E. B. 1942-ben született férfi és nyugalmazott szövetségi rendőr.
- 20 1974. szeptember 10-i ítéletével a Landesgericht für Strafsachen Wien (bécsi regionális büntetőbíróság, Ausztria) E. B.-t az akkor aktív állományú rendőrt a két, azonos nemű kiskorú sérelmére 1974. február 25-én elkövetett fajtalanág kísérlete miatt az StG 129. §-ának I. pontja alapján szabadságvesztésre ítélte, amelynek végrehajtását három év próbaidőre felfüggesztette.
- 21 E. B. ezen ítélettel szemben az Oberlandesgericht Wien (bécsi regionális felsőbíróság, Ausztria) előtt fellebbezett, amely elutasította keresetét.

- 22 1975. június 10-i határozatában (a továbbiakban: 1975. június 10-i fegyelmi határozat) a Bundespolizeidirektion Wien (bécsi szövetségi rendőrségi főigazgatóság, Ausztria) fegyelmi bizottsága elmarasztalta E. B.-t szolgálati kötelezettségei azzal való megsértéséért, hogy két kiskorú – 14 és 15 éves – fiút arra szólított fel, szexuális cselekményt végezzenek vele, ami miatt az StG 8. §-a és 129. §-ának I. pontja alapján elítélték, mivel megállapították felelősségét azonos nemű kiskorúakkal elkövetett fajtalanúság bűncselekményének kísérletéért. Az említett határozat értelmében „[e]zzel szolgálati kötelezettségzegést követett el [...], ezért fegyelmi szankcióként csökkentett nyugdíj mellett nyugdíjazták, és megvonták tőle nyugdíja 25%-át (huszonöt százalékát) [a DP 97. §-ának (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 93. §-a (1) bekezdésének d) pontja].”
- 23 E. B. fellebbezést nyújtott be e határozattal szemben a Bundesministerium für Inneres (szövetségi belügyminisztérium, Ausztria) legfelsőbb fegyelmi bizottságához, amely 1976. március 24-i határozatában (a továbbiakban: 1976. március 24-i megerősítő fegyelmi határozat) elutasította e fellebbezést. Következésképpen E. B.-t 1976. április 1-jei hatállyal nyugdíjazták. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban szereplő információk szerint e fegyelmi határozat hiányában E. B. az osztrák szabályozás értelmében öregségi nyugdíjra 2008. január 1-jén vált volna jogosulttá.
- 24 Az 1976. május 17-i határozatban E. B. nyugdíjának összegét az 1976. április 1-jei nyugdíjazására tekintettel, és a fegyelmi hatóság által megállapított 25%-os csökkentés alkalmazásával számították ki.
- 25 2008. június 2-án E. B. arra irányuló kérelemmel fordult a fegyelmi hatósághoz, hogy az helyezze hatályon kívül az 1975. június 10-i fegyelmi határozatot, és függesse fel a vele szemben indított fegyelmi eljárást.
- 26 2009. június 17-i határozatával a Bundeskanzleramt (szövetségi kancellária, Ausztria) legfelsőbb fegyelmi bizottsága elutasította e kérelmet.
- 27 2012. január 26-i ítéletében a Verwaltungsgerichtshof (legfelsőbb közigazgatási bíróság, Ausztria) az E. B. által e határozattal szemben előterjesztett keresetet mint megalapozatlant elutasította.
- 28 Egyébiránt 2009. február 11-én E. B. kérelmet nyújtott be a nyugdíjhatósághoz az illetményhátralékok kiszámítása és kifizetése, valamint a magasabb összegű nyugdíj megítélése érdekében. Elsődlegesen azt állította, hogy a fennálló hátrányos megkülönböztetés megszüntetése érdekében úgy kell őt tekinteni az illetménye és a nyugdíja szempontjából, mintha a törvényes nyugdíjkorhatár eléréséig aktív állományban lett volna. Másodlagosan arra hivatkozott, hogy legalább a csökkentés nélküli teljes összegű nyugdíjához joga van.
- 29 2013. október 9-i határozatával a szövetségi belügyminisztérium elutasította E. B.-nek az illetményhátralékok kifizetése iránti kérelmét. Lényegében megállapította, hogy E. B.-t nem érte kár, mivel a szövetségi közszolgálatból való kilépése után a magánszférában megszerzett jövedelme meghaladta azt a jövedelmet, amelyet a szövetségi köztisztviselői álláshelye megtartása esetén szerzett volna.
- 30 2015. június 11-i határozatával a köztisztviselők biztosítóintézete elutasította E. B. kérelmeit, amelyeket az időközben részben, a magasabb összegű nyugdíj megítélése érdekében módosított.
- 31 2016. május 25-i ítéletében a Bundesverwaltungsgericht (szövetségi közigazgatási bíróság, Ausztria) az E. B. által ez utóbbi határozattal szemben előterjesztett keresetet mint megalapozatlant elutasította.
- 32 E. B. ezen ítélettel szemben felülvizsgálati kérelmet terjesztett a Verwaltungsgerichtshof (legfelsőbb közigazgatási bíróság) elé. A felülvizsgálati kérelme megengedhetősége iránti kérelem indokolásában többek között felvetette azt a kérdést, hogy az 1976. március 24-i megerősítő fegyelmi határozat joghatásai nem váltak-e elavulttá az e határozat tárgyát képező nyugdíjjogosultságokkal kapcsolatos hátrányos megkülönböztetés 2000/78 irányelv 2. cikkében rögzített tilalma miatt.

- 33 A Verwaltungsgerichtshof (legfelsőbb közigazgatási bíróság) megállapította, hogy az E. B. által indított felülvizsgálati eljárás megengedhető volt, mivel a megengedhetőség iránti kérelemre vonatkozó indokolásban a 2000/78 irányelv 2. cikkének értelmezésére irányuló kérdést vetett fel.
- 34 A Verwaltungsgerichtshof (legfelsőbb közigazgatási bíróság) ezenkívül azon elvből indul ki, hogy a szövetségi kancellária legfelsőbb fegyelmi bizottsága 2009. június 17-i határozata nem döntötte el végleges jelleggel és kötelezően az 1976. március 24-i megerősítő fegyelmi határozat joghatásainak korlátozására vonatkozó kérdést.
- 35 A kérdést előterjesztő bíróság szerint nem vitatott, hogy az 1975. június 10-i fegyelmi határozat és az 1976. március 24-i megerősítő fegyelmi határozat elfogadásakor az uniós jog egyetlen rendelkezésével sem voltak ellentétesek az E. B.-vel szemben alkalmazott szankciók, az akkori indokok alapján.
- 36 Hozzáteszi azonban, hogy a 2000/78 irányelv hatálybalépését követően hasonló fegyelmi szankció már nem alkalmazható Ausztriában. Már a fegyelmi jog alkalmazása területén sem megengedett ugyanis az aszerinti különbségtétel, hogy 14 és 18 év közötti kiskorúval való fajtalanság elkövetői homoszexuális férfiak, vagy heteroszexuális, illetve lesbikus személyek. Márpedig az 1975. június 10-i fegyelmi határozat nyilvánvalóan ilyen különbségtételre támaszkodik, mivel az E. B.-nek felrótt cselekmények akkori amiatti büntethetőségén alapul, hogy az elkövető homoszexuális férfi volt. Bár nem zárható ki, hogy egy hasonló, heteroszexuális vagy lesbikus cselekményre történő felhívás közérkölsbe ütközőnek lett volna tekintendő, amely akkoriban fegyelmi eljárást vonhatott maga után, a fajtalanság miatt felelősségre vont köztisztviselővel szemben esetleges kiszabott fegyelmi szankció – az StG 129. §-ának I. pontjában foglalt tényállás megvalósításának hiányában – jelentősen enyhébb szankcióval járt volna. A kérdést előterjesztő bíróság szerint az E. B. által elkövetett cselekmény különösen nem igazolhatja fegyelmi szankcióként kiszabott nyugdíjazást.
- 37 Márpedig a 2000/78 irányelv hatálybalépése módosíthatta az alapügybeli jogi helyzetet abban az értelemben, hogy e hatálybalépést követő időszakokban az E. B.-nek fizetett nyugdíj összegét bármiféle hátrányos megkülönböztetés nélkül kellene kiszámolni. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság a Bíróság 1999. április 29-i Ciola ítéletére (C-224/97, EU:C:1999:212) hivatkozik.
- 38 E körülmények között a Verwaltungsgerichtshof (legfelsőbb közigazgatási bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:
- „1) Ellentétes-e a [2000/78 irányelv] 2. cikkével egy olyan, nemzeti jog szerint jogerőre emelkedett, a közszolgálati fegyelmi jog területén született közigazgatási határozat (fegyelmi határozat) nyomán kialakult új jogi helyzet fenntartása, amellyel a köztisztviselőt csökkentett nyugdíj mellett nyugállományba helyezték, ha a fenti közigazgatási határozat meghozatalának időpontjában az uniós jog rendelkezései – különös tekintettel a 2000/78 irányelvre – még nem voltak alkalmazandók, ugyanakkor (elméleti esetben) egy hasonló határozat ellentétes lenne az irányelvvél, amennyiben azt ezen irányelv időbeli hatálya alatt hoznák meg?
- 2) Amennyiben igen, a hátrányos megkülönböztetéstől mentes állapot helyreállítása érdekében
- a) uniós jogi szempontból szükséges-e a köztisztviselőt a nyugdíj kiszámítása vonatkozásában úgy tekinteni, mintha a közigazgatási határozat hatálybalépése és a rá vonatkozó törvényes nyugdíjkorhatár között nem nyugállományban, hanem aktív állományban lett volna, vagy
- b) elegendő-e azt megállapítani, hogy megilleti őt a nyugállományba helyezés következtében a közigazgatási határozat szerinti időpontban neki járó, nem csökkentett nyugdíjösszeg?
- 3) Függetlenül attól a második kérdés megválaszolása, hogy a köztisztviselő kezdeményezte, hogy a szövetségi közszolgálatban a nyugdíjkorhatár elérése előtt ténylegesen aktív tevékenységet kezdjen?

- 4) Amennyiben a százalékos nyugdíjcsökkentés visszavonása (adott esetben a harmadik kérdésben foglalt körülményektől függően) elégségesnek tekinthető:

Megalapozhatja-e a hátrányos megkülönböztetés 2000/78 irányelv szerinti tilalma az irányelvnek a tagállambeli közvetlen alkalmazhatósága előtti referencia-időszakok tekintetében az irányelv alkalmazásának az azzal ellentétes nemzeti joggal szemben érvényesülő elsőbbségét, amelyet a nemzeti bíróságnak a nyugdíjszámítás során figyelembe kell vennie?

- 5) A negyedik kérdésre adandó igenlő válasz esetén milyen időpontra vonatkozik egy ilyen »visszaható hatály«?

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

- 39 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2000/78 irányelv 2. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy az alkalmazandó a köztisztviselő nyugdíja összegének csökkentésével együtt az előrehozott nyugdíjazását elrendelő, ezen irányelv hatálybalépése előtt elfogadott jogerős fegyelmi határozat joghatásaira.
- 40 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint a 2000/78 irányelv címéből, preambulumból, tartalmából és céljából egyaránt az következik, hogy az egy olyan, a „foglalkoztatás és munkavégzés körében” mindenki számára egyenlő bánásmódot biztosító általános keret létrehozására irányul, amely hatékony védelmet biztosít bármely, az 1. cikkében említett okon – köztük a szexuális irányultságon – alapuló hátrányos megkülönböztetéssel szemben (lásd ebben az értelemben: 2009. június 18-i Hütter ítélet, C-88/08, EU:C:2009:381, 33. pont; 2018. szeptember 19-i Bedi ítélet, C-312/17, EU:C:2018:734, 28. pont).
- 41 A kérdést előterjesztő bíróság által előterjesztett első kérdésre való válaszadás érdekében első lépésben meg kell vizsgálni, hogy az olyan helyzet, mint amelyet az 1975. június 10-i fegyelmi határozat létrehozott, a 2000/78 irányelv tárgyi hatálya alá tartozik-e.
- 42 E tekintetben mindenekelőtt ezen irányelv 3. cikke (1) bekezdésének c) pontjából kitűnik, hogy az Unióra átruházott hatáskörök korlátain belül ezt az irányelvet „minden személyre alkalmazni kell, mind a köz-, mind a magánszféra vonatkozásában, beleértve az állami szerveket is”, tekintettel különösen „az alkalmazási és munkafeltételek[re], beleértve az elbocsátást és a díjazást” (2010. október 12-i Ingeniørforeningen i Danmark ítélet, C-499/08, EU:C:2010:600, 20. pont; 2016. november 24-i Parris ítélet, C-443/15, EU:C:2016:897, 32. pont).
- 43 A jelen ügyben a rendőr E. B.-nek fegyelmi szankció miatt előrehozott nyugdíjba kellett vonulnia, és ezzel együtt a nyugdíja összegét 25%-kal csökkentették. Ilyen körülmények között meg kell állapítani, hogy az 1975. június 10-i fegyelmi határozat, amennyiben előrehozott nyugdíjazást von maga után, a 2000/78 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének c) pontja értelmében véve érintette E. B. alkalmazási és munkafeltételeit.
- 44 Következésképpen annak értékelése céljából, hogy a 2000/78 irányelv hatálya alá tartozik-e az olyan nyugdíj, mint amely az alapeljárás tárgyát képezi, emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint e hatály az ezen irányelv (13) preambulumbekkezdésével együtt értelmezett 3. cikke (1) bekezdése c) pontjának és (3) bekezdésének fényében úgy értendő, hogy nem terjed ki azon szociális biztonsági és szociális védelmi rendszerekre, amelyek juttatásai nem feleltethetők meg a díjazás

EUMSZ 157. cikk (2) bekezdése szerinti fogalmának (2012. december 6-i Dittrich és társai ítélet, C-124/11, C-125/11 és C-143/11, EU:C:2012:771, 31. pont; 2018. szeptember 19-i Bedi ítélet, C-312/17, EU:C:2018:734, 30. pont).

- 45 E tekintetben egyedül az lehet döntő feltétel, hogy a munkavállaló a közte és volt munkáltatója között fennállott munkaviszonyra tekintettel részesül nyugdíjban, tehát a munkaviszony feltétele, amely az említett cikk szövegén alapul (lásd ebben az értelemben: 1994. szeptember 28-i Beune ítélet, C-7/93, EU:C:1994:350, 43. pont; 2008. április 1-jei Maruko ítélet, C-267/06, EU:C:2008:179, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 46 Ebben az összefüggésben e cikk hatálya alá tartozik az a nyugdíj, amely csak egy bizonyos munkavállalói kategóriát érint, közvetlenül a letöltött szolgálati idő függvénye, és mértékét a munkavállaló utolsó fizetése alapján kell kiszámítani (lásd ebben az értelemben: 2008. április 1-jei Maruko ítélet, C-267/06, EU:C:2008:179, 47. és 48. pont; 2016. november 24-i Parris ítélet, C-443/15, EU:C:2016:897, 35. pont).
- 47 A kérdést előterjesztő bíróságnak e szempontok alapján kell megvizsgálnia, hogy az E. B.-nek fizetett öregségi nyugdíj az EUMSZ 157. cikk hatálya alá tartozik-e, és különösen, hogy e nyugdíj a nemzeti jogban olyan díjazásnak minősül-e, amelyet továbbra is fizetnek olyan szolgálati jogviszony keretében, amely folytatódik a nyugdíjra való jogosultság megállapítását követően, hasonlóan a 2015. január 21-i Felber ítélet (C-529/13, EU:C:2015:20) alapjául szolgáló ügy tárgyát képező közszolgálati nyugdíjhoz.
- 48 A fentiekre tekintettel, és mivel az E. B.-nek fizetett nyugdíj az EUMSZ 157. cikk értelmében vett „díjazás” fogalmába, és következésképpen a 2000/78 irányelv hatálya alá tartozik, az olyan helyzet, mint amelyet az 1975. június 10-i fegyelmi határozat hozott létre, ezen irányelv tárgyi hatálya alá tartozik.
- 49 Második lépésben meg kell vizsgálni, hogy az ilyen helyzet az említett irányelv időbeli hatálya alá tartozik-e.
- 50 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatának megfelelően valamely új jogszabály azon jogi aktusnak a hatálybalépésétől alkalmazandó, amely e jogszabályt tartalmazza, és bár az nem vonatkozik a korábbi törvény hatálya alatt keletkezett és véglegesen kialakult jogi helyzetekre, azt alkalmazni kell az ilyen helyzetek jövőbeli hatásaira, valamint az új jogi helyzetekre. Ez csak akkor nem igaz – a jogi aktusok visszaható hatályának a tilalmára vonatkozó elv sérelme nélkül –, ha az új szabályhoz olyan különleges rendelkezések kapcsolódnak, amelyek a szabály időbeli alkalmazásának feltételeit külön meghatározzák (2010. december 16-i Stichting Natuur en Milieu és társai ítélet, C-266/09, EU:C:2010:779, 32. pont; 2015. március 26-i Bizottság kontra Moravia Gas Storage ítélet, C-596/13 P, EU:C:2015:203, 32. pont).
- 51 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy az 1975. június 10-i fegyelmi határozat a 2000/78 irányelv alkalmazását megelőzően véglegesen megszerzett jogi helyzetet hozott létre.
- 52 Az olyan határozat tehát, mint amely az alapeljárás tárgyát képezi, a 2000/78 irányelvben foglalt ilyen értelmű külön rendelkezések hiányában nem vonható az uniós jog hatálya alá az említett irányelv átültetésére meghatározott határidő lejártá előtti időszak tekintetében (lásd ebben az értelemben: 2011. május 10-i Römer ítélet, C-147/08, EU:C:2011:286, 61. pont).
- 53 Következésképpen csak a 2000/78 irányelv átültetési határidejének lejártakor, vagyis 2003. december 3-tól vezetett ezen irányelv ahhoz, hogy az uniós jog hatálya alá vonta az alapeljárás tárgyát képező határozat hatásait (lásd ebben az értelemben: 2011. május 10-i Römer ítélet, C-147/08, EU:C:2011:286, 63. pont).

- 54 Márpedig, jöllehet az osztrák állam az 1975. június 10-i fegyelmi határozat alapján 1976-ban kezdte meg az öregségi nyugdíj E. B.-nek való rendszeres fizetését, a 2000/78 irányelv átültetési határidejének lejártát követően továbbra is folyósította e nyugdíjat.
- 55 Így e határozat – amiatt, hogy továbbra is fizették a nyugdíjat E. B.-nek –, bár kétségtelenül jogerőssé vált a 2000/78 irányelv átültetési határidejének lejárta előtt, nem fejtette ki valamennyi joghatását az említett határidő lejártát megelőzően, hanem épp ellenkezőleg e lejáratot követően az érintett személy teljes nyugdíjas időszaka alatt rendszeresen hatást vált ki.
- 56 Következésképpen figyelemmel a jelen ítélet 50. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatra az 1975. június 10-i fegyelmi határozattal létrehozott helyzet a 2000/78 irányelv hatálybalépését megelőzően keletkezett helyzetnek minősül, amelynek jövőbeli hatásait azonban az említett irányelv az átültetési határidejének lejártától kezdve szabályozza azon elv alapján, miszerint az új szabályok az ilyen jövőbeli hatásokra haladéktalanul alkalmazandók.
- 57 A fenti megfontolásokra figyelemmel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2000/78 irányelv 2. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az az ezen irányelv átültetési határidejének lejártát követően, vagyis 2003. december 3-tól alkalmazandó a köztisztviselő nyugdíja összegének csökkentésével együtt az előrehozott nyugdíjazását elrendelő, az említett irányelv hatálybalépése előtt elfogadott jogerős fegyelmi határozat jövőbeli hatásaira.

A második, a harmadik, a negyedik és az ötödik kérdéstről

- 58 Az együttesen vizsgálandó második, harmadik, negyedik és ötödik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy az első kérdésre adott válasza tekintettel a 2000/78 irányelvet úgy kell-e értelmezni – és ha igen, milyen feltételekkel –, hogy az a köztisztviselő nyugdíja összegének csökkentésével együtt az előrehozott nyugdíjazását elrendelő jogerős fegyelmi határozat joghatásainak felülvizsgálatára kötelezi a nemzeti bíróságot.
- 59 Előjáróban meg kell állapítani, hogy az osztrák kormány arra hivatkozik, hogy az E. B.-re vonatkozó szolgálati szabályok, amelyek értelmében a köztisztviselő szolgálat alatt és azon kívül is köteles megőrizni hivatásának jóhírnevét, a bűncselekményt elkövető homoszexuális és heteroszexuális személyeket ugyanolyan módon szankcionálja. Következésképpen e szabályok nem valósítanak meg szexuális irányultságon alapuló közvetlen hátrányos megkülönböztetést.
- 60 Mindazonáltal – ahogy azt a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban megállapította, és az a jelen ítélet 36. pontjából kitűnik – az 1976. március 24-i megerősítő fegyelmi határozattal jóváhagyott 1975. június 10-i fegyelmi határozat alapvetően azon alapult, hogy az E. B.-nek felrótt cselekmények akkoriban büntetendőek voltak azon osztrák jogi rendelkezés értelmében, amely büntetni rendelte a férfiak tizennyolcadik életévét be nem töltött azonos nemű személy sérelmére elkövetett fajtalanságát, nem büntette azonban a heteroszexuális személy vagy lesbikus nő tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett fajtalanságát. A kérdést előterjesztő bíróság azt is hangsúlyozta, hogy jelentős mértékben enyhébb lett volna az abban az esetben kiszabott esetleges fegyelmi szankció, ha nem valósult volna meg az ezen, osztrák büntetőjogi rendelkezésben foglalt, homoszexuális férfiak közötti fajtalanságra vonatkozó tényállás.
- 61 Következésképpen az olyan helyzet, mint amely az 1975. június 10-i fegyelmi határozatból ered, amely szexuális irányultságon alapuló eltérő bánásmódon alapul, a 2000/78 irányelv 2. cikke (2) bekezdésének a) pontja értelmében vett közvetlen hátrányos megkülönböztetést foglal magában.
- 62 E megállapítást követően rá kell mutatni, hogy az E. B. előzetes nyugdíjazását elrendelő fegyelmi szankció 1976. április 1-jén lépett hatályba. E szankció a 2000/78 irányelv átültetési határidejének lejártát megelőzően vált jogerőssé és a hatálybalépésének időpontjában kifejtette valamennyi hatását.

Az első kérdésre adott válasza tekintettel tehát ezen irányelv alapján e szankció már nem vonható kétségbe. Nem változtat e megállapításon az, hogy a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, E. B.-t fegyelmi szankcióként nem nyugdíjazhatták volna, ha akkoriban a neki felrótt cselekmények nem lettek volna büntetendők.

- 63 Ilyen körülmények között az olyan személy, mint E. B., nem hivatkozhat a 2000/78 irányelv rendelkezéseire azon szakmai pályafutás helyreállítása érdekében, amelyet az 1975. június 10-i fegyelmi határozat elfogadása hiányában megtett volna.
- 64 Így az olyan személy nyugdíja összegének kiszámításához, mint E. B., e személy nem tekinthető úgy, mintha az 1975. június 10-i fegyelmi határozat hatálybalépésétől a rá vonatkozó törvényes nyugdíjkorhatár között aktív állományban lévő köztisztviselő lett volna. Következésképpen az uniós jog nem követeli meg, hogy az osztrák állam díjazást fizessen vagy ezen időszak tekintetében elismerje a nyugdíjjogosultságát.
- 65 Ami ellenben az E. B. nyugdíja összegének a 25%-os – az 1976. április 1-jétől való nyugdíjazása alapján megállapított – csökkentésében álló szankciót illeti, hangsúlyozni kell, hogy bár azok a hatások, amelyeket e szankció kiváltott a 2000/78 irányelv átültetési határidejének lejártát megelőzően, az első kérdésre adott válasza tekintettel nem vonhatók kétségbe ezen irányelv alapján, az így lecsökkentett nyugdíjat továbbra is rendszeresen fizetik E. B.-nek. Következésképpen a 2000/78 irányelvnek az átültetési határidejének lejártát követő alkalmazása a jelen ítélet 50. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak megfelelően azt vonja maga után, hogy az említett időponttól E. B. nyugdíja összegének csökkentését felülvizsgálják a szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés megszüntetése érdekében. Az e felülvizsgálat keretében elvégzendő számításnak azon nyugdíj összegén kell alapulnia, amelyre E. B. az 1976. április 1-jei nyugdíjazására figyelemmel jogosult lett volna.
- 66 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia, hogy azon köztisztviselővel szemben, aki az E. B. által elkövetetthez hasonló szolgálati kötelezettségszegést követett el ugyanabban az időben, milyen feltételekkel alkalmaztak volna fegyelmi szankciót, ha eltekintettek volna attól, hogy homoszexuális férfi követte el e kötelezettségszegést.
- 67 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság rámutatott, hogy jóllehet nem zárható ki, hogy kiskorú heteroszexuális vagy lesbikus cselekményre való hasonló felhívása a rendőroket terhelő szolgálati kötelezettségek megsértésének minősült volna, és azt szankcionálták volna, az E. B.-vel szemben kiszabott fegyelmi szankció jelentősen enyhébb lett volna a szóban forgó osztrák büntetőjogi rendelkezésben foglalt tényállás megvalósulásának hiányában. Ilyen körülmények között a kérdést előterjesztő bíróságnak meg kell határoznia, hogy az említett kötelezettségszegés az öregségi nyugdíj összegének a csökkentését maga után vonó fegyelmi szankcióhoz vezetett volna-e, és hogy adott esetben milyen mértékű lett volna a nyugdíj összegének azon csökkentése, amelyet E. B.-vel szemben fegyelmi szankcióként alkalmaztak volna szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés nélkül, azzal együtt, hogy az ilyen csökkentésnek elméletileg 25%-nál alacsonyabbnak kell lennie.
- 68 A 2000/78 irányelv alkalmazása keretében – és mivel az alapügyben szereplőhöz hasonló hátrányos megkülönböztetés annak meghatározásával történő orvoslásáról van szó, hogy az E. B. nyugdíjának összegét hány százalékkal kell csökkenteni – nincs jelentősége annak, hogy a törvényes nyugdíjkorhatár elérése előtt az érintett személy törekedett-e saját elhatározásból arra, hogy a közszolgálatban végezzen tevékenységet, vagy az előrehozott nyugdíja során dolgozott-e a magánszférában.
- 69 A kérdést előterjesztő bíróságnak ily módon kell meghatároznia az E. B.-nek a 2003. december 3-án kezdődő időszakra fizetendő nyugdíj összegét.

70 A fentiekre figyelemmel a második, a harmadik, a negyedik és az ötödik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2000/78 irányelvet úgy kell értelmezni, hogy a jelen ítélet 57. pontjában körülírt helyzetben az arra kötelezi a nemzeti bíróságot, hogy a 2003. december 3-án kezdődő időszak tekintetében ne az érintett köztisztviselő előrehozott nyugdíjazását elrendelő jogerős fegyelmi szankciót, hanem a nyugdíja összegének csökkentését vizsgálja felül azon összeg meghatározása céljából, amelyet szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés hiányában kapott volna.

A költségekről

71 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

- 1) **A foglalkoztatás és a munkavégzés során alkalmazott egyenlő bánásmód általános kereteinek létrehozásáról szóló, 2000. november 27-i 2000/78/EK tanácsi irányelv 2. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az az ezen irányelv átültetési határidejének lejártát követően, vagyis 2003. december 3-tól alkalmazandó a köztisztviselő nyugdíja összegének csökkentésével együtt az előrehozott nyugdíjazását elrendelő, az említett irányelv hatálybalépése előtt elfogadott jogerős fegyelmi határozat jövőbeli hatásaira.**
- 2) **A 2000/78 irányelvet úgy kell értelmezni, hogy a jelen ítélet rendelkező részének 1. pontjában körülírt helyzetben az arra kötelezi a nemzeti bíróságot, hogy a 2003. december 3-án kezdődő időszak tekintetében ne az érintett köztisztviselő előrehozott nyugdíjazását elrendelő jogerős fegyelmi szankciót, hanem a nyugdíja összegének csökkentését vizsgálja felül azon összeg meghatározása céljából, amelyet szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés hiányában kapott volna.**

Aláírások